

Zanimiva je tudi ta - le razkaznica o prisilni prodaji na javni dražbi:

Kronovina	Vsa ocenjena vrednost	Svote izkupil	Izkupilo v odstotkih vcenitve
	K	K	
Predarlsko	38.852	38.382	98.9
Kranjsko	98.144	79.239	30.7
Tirolsko	254.445	202.011	79.4
Moravsko	462.320	342.036	74.0
Koroško	139.668	101.926	73.0
Gorenje Avstrijsko	201.927	144.556	71.6
Štajersko	325.461	222.118	68.3
Solnograško	68.496	45.750	66.8
Nižjeavstrijsko	1,309.412	871.803	66.6
Šlezija	134.234	84.777	63.1
Bukovina	290.128	181.984	62.7
Dalmacija	216.236	134.810	62.3
Češko	1,578.295	979.162	62.0
Primorsko	185.397	114.343	61.7
Zapadna Galicija	720.733	422.468	58.6
Vzhodna Galicija	1,351.404	767.893	56.8
Skupno	7,375.152	4,733.258	—

Določne sklepe bode moči izvajati iz statističnih podatkov, kadar nam bodo le-ti znani za več let.

O pomenu strankinega podpisa pri sodnih poravninah.¹⁾

O sodni poravnavi govore §-i 204—206 civ. pr. reda, vendar se nikjer izrecno ne zahteva, da je za veljavnost te poravnave potreben strankin podpis. Zaradi tega nastane vprašanje, ali je strankin podpis za veljavnost sodne poravnave bistven? Neumann trdi v svojem komentarju k civ. pr. redu: »Veljavnost sodne poravnave po zakonu ni odvisna od strankinega podpisa.« »Če se pa resničnost protokolirane poravnave vsebine ne priznava in se ne doseže soglasje glede sestave zapisnika, ki bi jo

¹⁾ Ta razprava je bila spisana in »Slov. Pravniku« doposlana, predno je bil priobčen Kavčnikov sestavek »Nekaj o sodnih poravninah« na str. 102 in nasl.

priznali obe stranki, tedaj take poravnave ni smatrati za sodno, in taka poravnava nima moči izvršilnega naslova.«

Čeprav pa civ. pr. red izrecno ne zahteva strankinega podpisa za veljavo sodne poravnave, vendar določa § 204 št. 1 civ. pr. reda: »Če se poravnava sklene, tedaj je njeno vsebino na predlog (?) sprejeti v zapisnik.« — Predvsem je tukaj treba določiti pomen »na predlog« ... Lahko bi se namreč sklepalo, da sicer vsebine sodne poravnave ni treba sprejemati v zapisnik, ampak samo tedaj, če stranki to zahtevata.

Toda besedilo »na predlog« mora imeti očitno drug pomen. Bistvo sodne poravnave je namreč ravno to, da se poravnava mora sprejeti v zapisnik, sicer ni sodna poravnava. Ker pa imajo stranke pravico pogoditi se na tihem med seboj in potem ne priti k obravnavi, ali pri obravnavi ne se udeleževati razprav, ali celo predlagati mirovanje, ima zakonito besedilo samo ta zmisel, da naj sodnik samo takrat sprejme sodno poravnavo, kadar sta se stranki glede prepirnega predmeta zjedini in kadar izrecno zahtevata, predlagata, da se poravnava ustanovi ravno v obliki in moči sodne poravnave.

Po §-u 212 civ. pr. r. »je sestavljeni zapisnik strankam predložiti v pregled ali jim prečitati in po strankah podpisati.« Glasom §-a 213 civ. pr. r. pa je v dostavku k zapisniku navesti, če se stranka pred sestavo zapisnika odstrani, ali podpis odreče. Ker je torej strankin podpis zapisnika obligatoren, in ker je po §-u 204 sprejeti vsebino sodne poravnave v zapisnik, tedaj je že iz tega razvidno, da mora biti po strankah podpisan tudi oni zapisnik, v katerega se je sprejela sodna poravnava. To se posebno jasno vidi, če stranka — z namenom nepripoznanja poravnave — podpis odreče; v tem slučaju stranka sodne poravnave ne mara in se ista ni sklenila, — je neveljavna.

Mogoče je, da se stranki takoj začetkom razprave poravnata; v tem slučaju zapisnik sploh nima druge vsebine, nego sodno poravnavo. Če pa se sodna poravnava doseže šele po daljši sporni razpravi, takrat se sprejme sodna poravnava kot najzadnja na zapisnik in vse drugo, kar se je poprej v zapisniku navajalo, nima konstitutivnega pomena, ampak samo deklarativni, odnosno samo interpretativni pomen. Iz stvari same je torej razvidno da podpis strank pri zapisniku, v katerega se je sprejela sodna

poravnava, velja predvsem sodni poravnavi, in je torej podpis strank tembolj potreben za sodno poravnavo, ker je potreben za zapisnik sploh.

Toda zakon hoče, kar je odobravati, da naj stranka ne more onemogočiti zapisnika s tem, da muhoglavo podpis odreče. V takem slučaju se strankin podpis nadomešča s sodnouradno pripomnjo, zakaj ali ob kateri izjavi stranka noče podpisati (§ 212 civ. pr. r.).

Še važnejši kakor podpis zapisnika samega je podpis zapisnika s sodno poravnavo.

Če se sporna razprava redno sklene, je sodniku razglasiti rzsodbo, ki da izvršilni naslov in se izdela ex offo posebej, v posebni javni listini. V tem slučaju čuva torej sodnik nad istotnostjo zapisnika, katerega sprejema izvirno v dejanski stan rzsodbe. Če pa se doseže sodna poravnava, tedaj ni sodnik tvoritelj izvršilnega naslova, ampak stranka; tedaj je izvršilni naslov že vsebina razpravnega zapisnika, katera se pravno osnuje samo pod sodnikovim nadzorstvom. Če sta torej stranki dogovorili sodno poravnavo, ima stranka pravico premisliti se še pravoveljavno do podpisa. In če stranka podpis zapisnika s sodno poravnavo odreče, ni ta odreka istotna z odreko podpisa pri navadnem razpravnem zapisniku in zato tudi kot nadomestek ne zadostuje sodna pripomnja, da se stranka brani za zapisnik podpisati iz tega ali onega razloga.

Uprav zaradi posebnega pomena v zapisnik sprejete sodne poravnave treba tukaj razločevati: Če se stranka sploh brani zapisnik s sodno poravnavo podpisati: »jaz tega ne podpišem!«, takrat stranka prereka sodni poravnavi; takrat se sodna poravnava ni dosegla, in sodnik bo moral izreči rzsodbo. Če pa stranka sicer podpis zapisnika — ali poravnave same odreka, vendar pa obenem izrecno priznava pravoveljavnost sklenjene sodne poravnave, takrat in samo takrat se bo dal strankin podpis nadomestiti z dotičnim sodnim dostavkom.

Bistvenost strankinega podpisa je posebno jasna pri pogojni sodni poravnavi §-a 205 civ. pr. r. Tudi v tem slučaju bo treba razločevati: Če se stranki pogodita na pogojno sodno poravnavo, in če se ista sprejme v zapisnik, in stranka takoj pri-seže pogojeno prisego, tedaj je stranka poravnavo dejstveno

ugotovila, in v tem slučaju bo moči nadomestiti strankin podpis z uradnim dostavkom, če stranka sicer ne ugovarja vsebini ali obliki poravnave. Če se pa doseže pogojna sodna poravnava in se za prisego določi poseben narok; ali če stranka pri takoj pogojeni prisegi ne mara priseči in odreče podpis zapisnika, tedaj je iz te odreke dejstveno sklepati, da je stranka sodno poravnavo odklonila.

Namen sodne poravnave je, z isto močjo kakor z razsodbo onemogočiti vsak daljnji spor med strankama. Sodna poravnava torej ne sme in ne more biti vir novim sporom, kakor razsodba ne. Iz tega pa izhaja, da sodna poravnava ni sklenjena, dokler je mogoč spor, dokler ni vsaka dvomljivost o njeni veljavi odstranjena, dokler ni sodna poravnava izrecno priznana in podpisana, ali dokler vkljub izrecnemu nedvomnemu priznanju podpis ni nadomeščen tako, da je nedvomno potrjeno izrecno priznanje in vsled tega izključeno vsako nesoglasje med strankama. Samo s to omejitvijo se da določba §-a 212 civ. pr. r. glede odrečenega podpisa zapisnika uporabljati tudi za sodno poravnavo.

Za prakso pa je odobravati, da sodnik sodne poravnave ne dokumentuje pred podpisom obeh strank. V praksi se lahko poravnava tudi pred sodnikovim prečitanjem podpiše; a to je nemogoče pri pogojni poravnavi, kjer stranka takoj priseže in kjer se prisega vzame v poravnavo.

Končno je uvaževati še en razlog: Če stranki skleneta sodno poravnavo, sta hoteli skleniti izključljivo le p i s m e n o poravnavo, ker ustmene sodne poravnave ni. Poravnava in tudi sodna poravnava pa je pogodba v pravem pomenu besede, in kot taka ni sklenjena pred podpisom strank (§ 884 o. d. z.).

Neumanovi navedeni razlagi ni torej povsem pritrjevati. Vse to velja v prvi vrsti za civilne poravnave. Vprašanje je, kako je s sodnimi poravnavaми v kazenskem pravu?

Za veljave občega sodnega reda so bile sodne poravnave pred kazenskim sodiščem neznane. Poravnave, ki jih dopušča kaz. red, so samo sklenjene med strankama kakor druge pogodbe in poravnave (§-i 33, 259, 188, 466 kaz. zak.). Izvršilni naslov so marveč samo razsodila kazenskih sodišč (§-i 193, 258 in 373 kaz. pr. r.). Dvorni dekret z dne 22. junija 1805 zbirka s. zak. št. 735 določa k §-u 298 o. s. r.: »§ 298

o. s. r., kateremu so predmet (samo) prepirne stvari, je razumevati zares samo glede takih pogodeb, ki so se sklenile o sodno razpravljanih spornih predmetih, torej (samo) glede pravih sodnih poravnin (transactionibus), kakor jih naziva latinski prevod.

Poglejmo, ali se je vsled novih zakonov v tem oziru kaj premenilo.

V §-u 1 izvrš. r. o izvršilnih naslovih najdemo v točki § 1, št. 8 izvrš. r.: pravomočna razsodila, katera se izdajo glede *a)* stroškov kazenskega postopanja ali *b)* glede zasebnopravnih zahtevkov ali *c)* glede zapadlosti položene varščine, kakor dosedaj §-i 193, 358, 373 kaz. pr. r. Toda v §-u 1 št. 5 izvrš. r. se določa glede sodnih poravnin nekaj novega, ker ta točka navaja: poravnave, ki so se sklenile o zasebnopravnih zahtevkih pred civilnimi ali kazenskimi sodišči. Izvršilni red je torej tu ustanovil nov izvršilni naslov v področju kaz. pr. reda.

Ker pa kazenskopravdni red ne zahteva, kakor § 212 civ. pr. r., za razpravni zapisnik podpisa strank, nastane vprašanje, ali je tudi za sodno poravnavo pred kazenskim sodiščem bistven podpis strank, mari je nepotreben? Eno merilo pri razsojanju tega vprašanja nam daje načelo, da se je kazenskemu sodniku povsod in vselej, kadar razsoja zasebnopravne zadeve, ravnati po civilnem zakonu. Drugi razlog nam daje dejstvo, da je pri nepodpisani sodni poravnavi vedno nevarnost, da stranke pozneje istinitost poravnave prerekajo ali izpodbijajo. In tretji razlog najdemo v tem, da je le-ta izvršilni naslov ustanovil izvršilni red, torej zopet civilni zakon, ki je zgrajen naravno samo na podlagi civilnih načel.

V kazenskem postopanju se stranke največkrat poravnajo pri zasebnih obtožbah (§ 46 kaz. pr. r.), in navadno zasebni obtožitelj na podlagi dogovora strank o stroških itd. umakne svojo obtožbo. Posledica tega je: *a)* ustavitev kazenskega postopanja po §-u 46 kaz. pr. r. in rešitev (obligatorna) obdolženca v zmislu §-a 390 kaz. pr. r. od plačila stroškov kazenskega postopanja, če se zgodi umaknitev pred glavno razpravo; *b)* razsodbena oprostitev obdolženca po §-u 259, št. 2 kaz. pr. r. in (obligatorna) odveza plačila stroškov po §-u 390 kaz. pr. r. Za kako poravnavo kaz. pr. red nima prostora; taka poravnava je bila do

novega izvršilnega reda izključna stvar strank, ni imela mesta v zapisniku (vsaj konstitutivnega ne), in se sodniku ni bilo z njo pečati.¹⁾

Ker pa seveda novi izvršilni red ni mogel in tudi ni hotel izpreminjati v tem oziru kazenskopravnih določeb, ampak je ustanovil samo novi izvršilni naslov, zato se tudi sedaj v tem oziru ni nič izpremenilo in sodna poravnava spada sedaj ravno tako malo kakor poprej v razpravni zapisnik. Za določbo po §-u 1 št. 5 izvršilnega reda je bila očitvidno merodajna težnja, preprediti kolikor mogoče nepotrebno civilno pravdo, kadar se zadeva tudi glede zasebnopravnih zahtev lahko konča že tekom kazenskega postopanja. Vsa ekonomija novih zakonov teži za tem, da se kolikor mogoče ob sebi nepotrebnih pravnih zabrani, kjer se da isti uspeh doseči na cenejši način pri drugi priliki.

Najbolj kaže torej sodno poravnavo ustanoviti izven kazenskopravnega zapisnika. Za ta način poravnave govori razlog, da je sodna poravnava tudi tekom kazenskega postopanja podvržena civilnopravnim načelom, in da so civilnopravna in kazenskopravna določila glede zapisnika različna.

Če pa se je že sprejela sodna poravnava v kazenski zapisnik, tedaj mora biti seveda — zaradi merodajnosti civilnih načel — podpisana od obeh pogodbenih strank, sicer pa ni sodna poravnava. Seveda je dotični zapisnik po določenih kazenskopravnih redov popolnoma veljaven, a samo kot zapisnik, in poravnava velja za pogodbeno, ona le nima moči izvršilnega naslova, tudi če bi bila izvršljivost dogovorjena, oziroma sprejeta v zapisnik.

Po §-u 1 št. 5 izvrš. reda se naj taka sodna poravnava razteza samo na zasebnopravne zahteve. Logično spadajo med zasebnopravne zahteve tudi kazenskopravni stroški in ravno ti stroški so največkrat povod poravnave med strankama, odstopa od tožbe — in po §-u 1 št. 5 izvrš. r. sodne poravnave. Zavezancu se pri tem prihranijo stroški prošnje za odmero in pa civilnopravni stroški. Tudi pravosodno ministrstvo v odgovoru na vprašanje k §-u 1 št. 5 izvrš. r. razumeva v zasebno-

¹⁾ Primerjaj Wengerjeve opazke o kaz. pravosodstvu v »Slov. Pr.« 1901, št. 3 in 4, zlasti na strani 100, II β.

pravnih zahtevah tega zakonila tudi kazenskopravne stroške. Enako vrhovnosodna odločba 24. junija 1901, št. 9973, C. Bl. zv. 11 (glej Kavčnikovo izdajo pri §-u 1 št. 5 izvrš. r.) odločujoča: »Nedopustna je izvršba v izterjavo stroškov na podstavi sodne poravnave, ako sklep, s katerim se stroški odmerijo, še ni pravokrepen, vendar pa je potekel v poravnavi določeni rok za plačilo stroškov.« Očividno se je glasila sodna poravnava na plačilo stroškov, ki jih bo odmerilo sodišče (v posebnem sklepu na prošnjo za odmero stroškov) do dne . . , a je pretekel plačilni rok poravnave poprej, kakor je postal pravomočen odmerilni sklep. Enako se tudi v obsodbi obdolženec obsodi po §-u 389 kaz. pr. r. na plačilo stroškov kaz. postopanja in izvršila, a se šele pozneje vloži prošnja za odmero stroškov in določi število povračilnih stroškov. V razsodbi se ustanovi izvršilni naslov za obveznost plačila in abstracto, v odmerilnem sklepu pa število »in concreto«, in razume se, da je izvršba nedopustna, dokler ni izvršilni naslov neizpremenljiv tudi glede števila povračilnih stroškov.

V praksi se je pri nekem sodišču glede sodne poravnave dolgo postopalo tako: Če sta se stranki v zasebni obtožbi zaradi razžaljenja časti poravnali, se je zapisalo v zapisnik: »stranki sta se poravnali, ker je obdolženec prosil odpuščanja in se zavezal plačati stroške, in je zato zasebni obtožitelj umaknil obtožbo.« Obdolženca se je oprostilo po §-u 259 št. 2 kaz. pr. r. in rešilo plačila stroškov po §-u 390 kaz. pr. reda. Potem je dal zasebni obtožitelj stroške odmeriti in se mu je dovolila kar na podlagi odmerilnega sklepa izvršba — čeprav je bil naslov tej izvršbi samo gola izvensodna pogodba, poravnava (zapisnik sta podpisala samo sodnik in zapisnikar), in čeprav bi bila za izvršilni naslov potrebna tožba in pravomočna razsodba, prav kakor če se odmerijo zastopniku kazenski stroški proti njegovi stranki. Da je ta praksa nezakonita, protivna §-om 390, 392—395 kaz. pr. r., in da taka poravnava ne more biti izvršilni naslov po §-u 1 št. 5 izvrš. r., ni treba šele utemeljevanja.

Dr. Fr. Mohorič.

